

ÁRSKÓGSVIRKJUN Í ÞORVALDSDAL Í DALVÍKURBYGGÐ

Deiliskipulag

04.06.2025

Deiliskipulag þetta, sem kynnt og auglýst hefur verið samkvæmt 1. mgr. 40. og 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010, með síðari breytingum, var samþykkt af sveitarstjórn Dalvíkurbyggðar þann

f.h. Dalvíkurbyggðar

Lýsing deiliskipulags var auglýst frá _____ með athugasemdafresti til _____

Deiliskipulagstillagan var auglýst frá _____ með athugasemdafresti til _____

Auglýsing um gildistöku deiliskipulagsins var birt í B-deild Stjórnartíðinda þann _____

UPPLÝSINGAR

SKJALALYKILL

104233-05-DSK-V01-Árskógsvirkjun

HÖFUNDUR

ÍS/MMR

RÝNT

AB/ÁSS

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	7
1.1	Markmið	7
1.2	Leyfi	7
1.3	Skipulagsgögn	8
2	FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR	9
2.1	Skipulagssvæðið	9
2.2	Náttúrufar	9
3	TENGL VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR	10
3.1	Landsskipulagsstefna 2024 – 2038	10
3.2	Svæðisskipulag Eyjafjarðar 2012 – 2024	10
3.3	Aðalskipulag Dalvíkurbyggðar 2008-2020	11
3.4	Breyting á aðalskipulagi	11
3.5	Vatnaáætlun Íslands 2022-2027	12
3.6	Vatnalíf	13
3.7	Fornleifar	13
3.8	Verndarsvæði	13
3.9	Náttúruvá	14
4	DEILISKIPULAGSSKILMÁLAR	15
4.1	Lóðir og byggingarheimildir	15
4.2	Vegir og bílastæði	15
4.3	Veitur	16
4.4	Efnistökusvæði	16
5	ALMENNIR SKILMÁLAR	18
5.1	Hönnun og uppdrættir	18
5.2	Frágangur og umgengni	18
5.3	Brunavarnir	18
5.4	Skilti og lýsing	18
6	UMHVERFISMATSSKÝRSLA	19
6.1	Valkostir	19
6.2	Umhverfispættir, matsspurningar og viðmið	19
6.3	Umhverfismat	21
6.4	Niðurstaða	22
7	SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ	23
7.1	Skipulagsferlið	23
8	VIÐAUKI 1	24

1 INNGANGUR

Sett er fram nýtt deiliskipulag vegna Árskógsvirkjunar í Þorvaldsdal þar sem Árskógsvirkjun ehf. hyggst reisa allt að 5,0 MW vatnsaflsvirkjun með 118 m fallhæð. Virkjuninverður tengd dreifikerfi Rarik í spennistöð við Stærri-Árskóg, um 400 m langan jarðstreng. Framkvæmdin felur í sér byggingu stíflu og stöðvarhúss, lagningu slóða og 3.700 m langrar aðrennslispípu. Áætluð efnispörf er 140.000 m³.

Samhliða nýju deiliskipulagi er breyting gerð á Aðalskipulagi Dalvíkurbyggðar 2008-2020 þar sem skilgreint er nýtt iðnaðarsvæði og ný efnistökusvæði auk þess sem vegtenging er skilgreind að stíflusvæði.

Virkjunin er tilkynningarskyld (B-flokkur) til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matsskyldu, skv. tl. 3.15 í 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 111/2021, þar sem um er að ræða vatnsorkuver með uppsett rafafli 200 kW eða meira. Framkvæmdaraðili hefur þó ákveðið að meta umhverfisáhrif að fullu og hefur tilkynnt Skipulagsstofnun um þá málsmeðferð í samræmi við 3. mgr. 19. gr. sömu laga og hafið umhverfismatsferli. Er það einkum vegna friðlýstra fornminja í Þorvaldsdal nærri framkvæmdasvæðinu og vegna hugsanlegra áhrifa á vatnalíf og votlendi.

1.1 Markmið

Markmið deiliskipulags er að útfæra nánar stefnu og ákvæði fyrir Árskógsvirkjun svo framkvæmdin og rekstur virkjunarinnar valdi eins lítilli röskun á umhverfinu og kostur er, bæði til lengri og skemmri tíma. Settir verða skilmálar um umfang mannvirkja, vegagerð, fyrirkomulag veitna, efnistöku og frágang á svæðinu.

1.2 Leyfi

Framkvæmdir vegna Árskógsvirkjunar eru háðar eftirfarandi leyfum:

- Umhverfis- og Orkustofnun veitir leyfi til að reisa og reka ný raforkuver (virkjunarleyfi) skv. 4., 5. og 6. gr. raforkulaga nr. 65/2003 m.s.br.
- Sveitarfélög veita framkvæmdaleyfi fyrir öllum meiri háttar framkvæmdum innan þeirra skv. 13. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.
- Byggingarfulltrúar veita byggingarleyfi skv. 9. gr. mannvirkjalaga nr. 160/2010.
- Heilbrigðiseftirlit veitir starfsleyfi fyrir atvinnurekstri sem getur haft í för með sér mengun skv. 6. gr. laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og skv. reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.
- Heilbrigðisnefnd veitir starfsleyfi fyrir tímabundna vinnuaðstöðu skv. nr. reglugerð 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.
- Fiskistofa veitir leyfi til framkvæmda sem geta haft áhrif á fiskgengd skv. 33. gr. laga um lax- og silungsvæði nr. 61/2006.
- Ef hrófla þarf við fornleifum þarf samþykki Minjastofnunar Íslands samkvæmt 21. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012.

- Vegna breytingar á aðalskipulagi þarf að sækja um leyfi til að taka land úr landbúnaðarnotum samkvæmt 6. gr. jarðalaga nr. 81/2004.

Framkvæmdirnar eru einnig háðar ýmsum leyfum er snúa að verktökum, svo sem vegna aðbúnaðar á vinnustöðum, sprengivinnu og fleiru eftir því sem við á.

1.3 Skipulagsgögn

Skipulagsuppdráttir eru unnir á grunni frá LMÍ og landeignaskrá Húsnæðis og mannvirkjaskrár. Deiliskipulagsgögn eru unnin í hnitakerfinu ISN93. Skipulagsgögn eru eftirfarandi:

- Deiliskipulagsuppdráttur í mkv. 1:2000 og 1:3000.
- Yfirlitsmynd í mkv. 1:10.000.
- Greinargerð þessi með skipulags- og byggingarskilmálum ásamt umhverfismatsskýrslu.

2 FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR

2.1 Skipulagssvæðið

Skipulagssvæðið er í Þorvaldsdal sem liggur suður/norður við vestanverðan Eyjafjörð sunnan Árskógssands, um 10 km sunnan Dalvíkur. Þorvaldsdalur allur er um 18 km langur og nær suður að Hörgárdal, en framkvæmdasvæðið er nálægt mynni dalsins að norðanverðu og nyrsti hluti pípunnar og stöðvarhúsið eru á tiltölulega flötu landi fyrir utan dalsmynnið. Innan skipulagssvæðisins verður efnistökusvæði, lón, stíflustæði, pípuleið og stöðvarhús. Aðkoma að virkuninni er frá vegi nr. 8129 þar sem beygt er inn á malarslóða við spennistöð Rarik og liggur sá malarslóði upp Þorvaldsdalinn vel inn fyrir fyrirhugað stíflustæði. Fyrirhugað er að styrkja þennan slóða til að hann geti borið þá umferð sem þörf er á vegna uppbyggingar virkjunarinnar.

Svæðið er skilgreint sem landbúnaðarsvæði L1 í gildandi aðalskipulagi en er að mestu leyti óræktanlegt og hefur ekki kosti beitilands eins og gert er ráð fyrir í landnotkunarflokknum.

2.2 Náttúrufar

Þorvaldsdalur er mótaður af ísaldarjöklum og þar má sjá fjölbreytt landform s.s. berghlaup, framhlaupsurðir, aurkeilur, jökulgarða, jökulurðir o.fl. Dalurinn er lítt raskaður og vel gróinn og er innan svæðis á náttúruminjaskrá sem nefnist Fjalllendið á milli Skagafjarðar og Eyjafjarðar (nr. 423/501), og er á skrá (C-hluta) aðallega vegna landslags og landforma. Samkvæmt vistgerðarkortlagningu Náttúrufræðistofnunar Íslands eru vistgerðir á svæðinu sem hafa hátt eða mjög hátt verndargildi og á lista Bernarsamningsins frá 2014 en með allmikla útbreiðslu á landsvísu. Vistgerðir á svæðinu eru s.s. runnamýrarvist og starungsmýrarvist sem hafa mjög hátt verndargildi, língresis- og vingulsvist, grasmóavist og snarrótarvist sem hafa hátt verndargildi. Hafa skal í huga nákvæmni vistgerðakorta, sem miðast við kvarða í 1:25.000 eða minni. Í votlendi í landi Kleifa í Þorvaldsdal er plöntutegundin heiðastör (*Carex heleonastes*) sem er friðuð samkvæmt auglýsingu um friðun æðplantna, mosa og fléttna (nr. 1385/2021).

Mynd 1. Staðsetning skipulagssvæðis í Þorvaldsdal, Dalvíkurbyggð. ©Esri, Maxar, Earthstar Geographics

3 TENGSL VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

Gæta þarf samræmis á milli skipulagsstiga og annarra áætlana. Horft verður til áherslna í eftirfarandi áætlunum og stefnumiðum:

3.1 Landsskipulagsstefna 2024 – 2038

Landsskipulagsstefna er unnin á grundvelli skipulagslaga nr. 123/2010. Samkvæmt 4. mgr. 10. gr. sömu laga skulu sveitarfélög taka mið af landsskipulagsstefnu við gerð skipulagsáætlana eða breytinga á þeim.

Stuðst verður við eftirfarandi áherslur úr landsskipulagsstefnu:

Áhersla A.6: Skipulagsgerð vegna orkunýtingar gæti að náttúruvernd.

Framfylgd við skipulagsgerð:

2. Skipulag gefi kost á að nýta orkuauðlindir í dreifbýli með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi. Mannvirki vegna orkuvinnslu falli sem best að landslagi og annarri landnotkun.
3. Við greiningu á valkostum vegna nýrrar orkuvinnslu verði leitast við að koma í veg fyrir neikvæð áhrif á náttúru, landslag, menningarminjar og víðerni.

Áhersla B.5: Skipulag stuðli að jöfnu aðgengi að orku um land allt og traustum veituinnviðum sem tryggja öryggi.

Framfylgd við skipulagsgerð:

8. Skipulagsákvæðanir um raforkuflutningsmannvirki geri kleift að tryggja örugga afhendingu raforku, um leið og tekið er tillit til áhrifa á landslag og aðra landnotkun.

Deiliskipulagið verður unnið í samræmi við landsskipulagsstefnu. Hugað verður að því að halda raski í lágmarki eins og kostur er. Einnig verður áhersla lögð á að svæðið verði látið gróa aftur upp með staðargróðri og lagað að aðliggjandi landi eins og kostur gefst.

3.2 Svæðisskipulag Eyjafjarðar 2012 – 2024

Í gildi er Svæðisskipulag Eyjafjarðar sem nær til 7 sveitarfélaga á Eyjafjarðarsvæðinu.

Í svæðisskipulaginu er sett fram stefna um flutningsleiðir raforku með 132 kV og hærri spennu, virkjun af þeirri stærðargráðu sem hér um ræðir er því ekki viðfangsefni svæðisskipulagsins. Það er þó stefna svæðisskipulagsins að „...stuðlað skal að uppbyggingu fjölbreytts iðnaðar í Eyjafirði“.

3.3 Aðalskipulag Dalvíkurbyggðar 2008-2020

Aðalskipulag Dalvíkurbyggðar 2008-2020 er enn í gildi en vinna er hafin við allsherjarendurskoðun aðalskipulagsins. Í gildandi aðalskipulagi er Þorvaldsdalur skilgreindur á eftirfarandi hátt¹:

Landbúnaðarland L1

- Í greinargerð aðalskipulagsins eru landbúnaðarsvæði skilgreind á eftirfarandi hátt:
 - „Landbúnaðarlandi er skipt í tvo flokka. Annars vegar er mestallt land neðan 300 m hæðarlínu, merkt L1. Afmörkunin þess byggist ekki á greiningu á landnotkun eða staðháttum heldur er um að ræða einfalda viðmiðun. Hins vegar eru svæði, sem afmörkuð eru í grófum dráttum utan um það land sem að öllum líkindum getur talist gott landbúnaðarland sem hentar vel til búvöruframleiðslu (L2).“

Minjasvæði

- Tvær tóftaþyrpingar hafa verið friðlýstar í dalnum, Þórhallakot og Hávarðarstaðir. Jafnframt eru fleiri minjar í dalnum.

Hverfisverndað svæði (819-Hv), einkum vegna þriggja atriða:

- Brattavallahólar, berghlaupshrúgald í fjallshlíðinni í vestanverðum í dalnum.
- Hrafnagilshraun og Kúgilsvatn, berghlaupsdyngja um miðjan dalinn.
- Kotahólar, allvíðlent hólustykki í mynni Þorvaldsdals að austanverðu.
- Um hverfisvernduð svæði segir:
 - „Taka skal sérstakt tillit til þess sem vernda á á hverju svæði áður en leyfi er gefið fyrir framkvæmdum sem kunna að hafa í för með sér jarðrask eða varanlega breytingu á svæðinu þannig að tryggt verði að verndarmarkmið náist. Á hverfisverndarsvæðum verða hefðbundnar landnytjar áfram heimilar svo og gerð, viðhald og endurbætur nauðsynlegra mannvirkja vegna nýtingar landsins“

Í aðalskipulaginu frá 2009 er ekki að finna stefnu sveitarfélagsins í orkumálum, orkuöryggi eða nýtingu vatnsafls. Ekki er gert ráð fyrir Árskógsvirkjun í gildandi aðalskipulagi Dalvíkurbyggðar og því verður breyting á aðalskipulaginu unnin samhliða nýju deiliskipulagi.

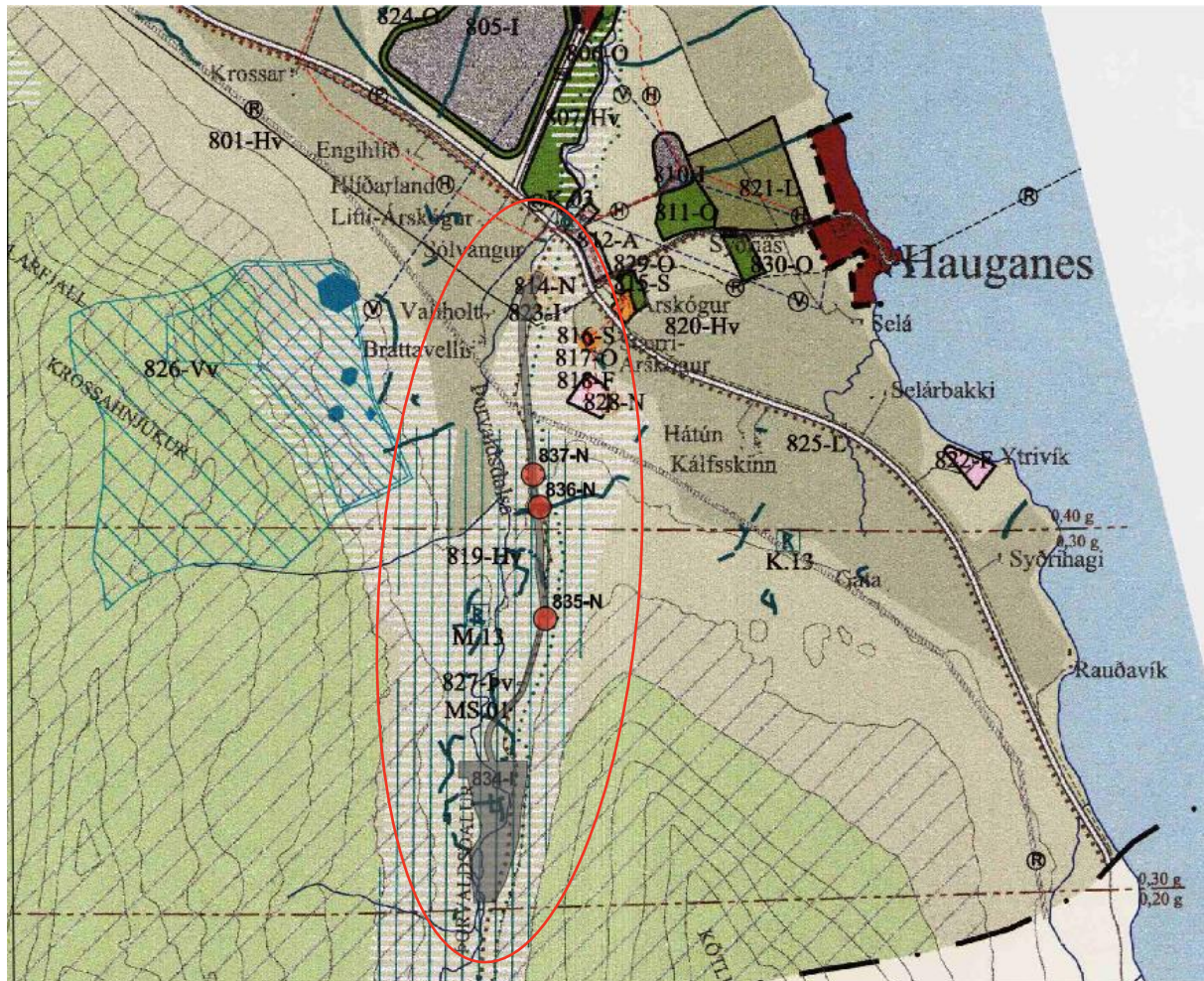
3.4 Breyting á aðalskipulagi

Samhliða deiliskipulagi verður gerð breyting á sveitarfélagsuppdrætti og greinargerð aðalskipulags þar sem gerð verður grein fyrir fyrirhugaðri virkjun ásamt efnistökusvæðum.

Breytingar sem gerðar eru:

¹ Aðalskipulag Dalvíkurbyggðar 2008-2020.

- Afmarkað er nýtt iðnaðarsvæði á sveitarfélagsuppdrátt sem nær utan um öll tæknimannvirki Árskógsvirkjunar og skipulagsákvæði um virkjunina færð inn í greinargerð.
- Afmörkuð eru ný efnistökusvæði á sveitarfélagsuppdrátt og skipulagsákvæði efnistökusvæðanna færð inn í greinargerð.

Mynd 2. Staðsetning skipulagssvæðis innan Aðalskipulags Dalvíkurbyggðar 2008-2020.

3.5 Vatnaáætlun Íslands 2022-2027

Fyrsta vatnaáætlun Íslands var staðfest árið 2022 á grundvelli laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Markmið laganna er að vernda allt vatn (yfirborðsvatn og grunnvatn) og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Lögunum er ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar. Skulu opinberar áætlanir stjórnvalda, s.s. vegna skipulagsmála, vera í samræmi við stefnumörkun um vatnsvernd sem kemur fram í vatnaáætlun.

Skipulagssvæðið er innan grunnvatnshlotsins Árskógssandur nr. 102-131-G. Núverandi ástand grunnvatnshlotsins er sú að magnstaða og efnafræðilegt ástand er óþekkt en umhverfismarkmið grunnvatnshlotsins er að tryggja góða magnstöðu og gott efnafræðilegt ástand. Þorvaldsdalsá er með vatnshlotanúmerið 102-1806-R frá sjó og upp að bænum Brattavöllum. Þaðan og upp ána inn að

Hrafnagilsá hefur Þorvaldsdalsá vatnshlotanúmerið 102-1765-R. Samkvæmt upplýsingum úr vatnavefsjá er vistfræðilegt ástand þessara árkafla mjög gott og efnafræðilegt ástand gott.

3.6 Vatnalíf

Þorvaldsdalsá er fiskgeng rúma 2 km frá sjó upp að fossi rétt neðan við Ólafsfjarðarveg. Bleikja er svo til allsráðandi fiskitegund í Þorvaldsdalsá, sjógengin bleikja fyrir neðan foss og staðbundin bleikja fyrir ofan foss. Þorvaldsdalsá er dragá með lítil lindaráhrif svo rennsli árinna er mjög breytilegt milli árstíða og margfaldast yfir sumarið þegar köld snjóbráð kemur niður úr fjöllum beggja vegna dalsins.

3.7 Fornleifar

Búið er að skrá fornleifar á skipulagssvæðinu frá Þorvaldsdalsá, skammt sunnan Vaðhóls í norðri og um 5 km leið inn/suður með dalnum, nokkuð suður fyrir bæjarstæði Grundar. Skráningin var unnin af Bygðasafni Skagfirðinga, sumarið 2024² og er að finna aftast í viðauka 1.

Minjar eru víða innan skipulagssvæðisins og eru mögulega í hættu vegna framkvæmda á svæðinu. Fjallað verður nánar um fornleifar svæðisins í mati á umhverfisáhrifum og með hvaða hætti reynt verður að draga úr áhrifum framkvæmda á þær fornleifar sem eru á svæðinu. Hönnun stíflumannvirkja og pípa hefur verið færð út fyrir 100 m helgunarsvæði minja Hávarðarstaða í samráði við Minjastofnun Íslands, en samráð verður áfram haft við stofnunina á öllum stigum skipulagsvinnunar.

Skoða skal í samráði við minjavörð Norðurlands hvaða minjar sé þörf á að merkja, eða girða af, sem taldar eru í hættu vegna framkvæmdar til að koma í veg fyrir skemmdir á framkvæmdartíma.

Finnist áður ókunnar minjar ber að tilkynna fundinn til Minjastofnunar svo fljótt sem auðið er skv. 24. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012. Friðhelgað svæði umhverfis fornminjar er 15 m skv. 22. gr. laganna.

3.8 Verndarsvæði

Skipulagssvæðið er undir hverfisvernd. Fjöldi merkra náttúruminja er í Þorvaldsdal og fyrir utan mynni hans og er eðlilegt að líta á þær sem eitt verndarsvæði. Í dalnum er að finna fjölbreytt og sérkennilega fagurt landslag, sem mótast mjög af miklum berghlaupum, er stíflað hafa dalinn á nokkrum stöðum svo myndast hafa stöðuvötn, sem síðar hafa fyllst upp og mynda grundir og votlendi. Sum þessara berghlaupa eru tiltölulega ung og eitt þeirra aðeins fárra áratuga gamalt. Ekki er vitað um neinar hliðstæður þess í Eyjafirði og raunar ekki á Norðurlandi. Gróður er víða mikill og fagur í dalnum en hefur líklega hrakað nokkuð síðustu árin vegna mikillar beitar.

Ákvæði hverfisverndar er að vernda sérkenni eldri byggðar eða annarra menningarsögulegra minja, náttúruminja, landslag eða gróður vegna sögulegs, náttúrulegs eða menningarlegs gildis, án þess að um friðun sé að ræða samkvæmt öðrum lögum.

² Ásta Hermannsdóttir og Ylfa Leifsdóttir (2024). Þorvaldsdalur, Eyjafirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmda. Bygðasafn skagfirðinga.

3.9 Náttúruvá

Náttúruvá í sveitarfélaginu er þekkt og er þá helst vegna jarðskjálfta og ofanflóða s.s. vegna skriða, grjóthruns og snjóflóða sem falla í bröttum hlíðum. Snarpir jarðskjálftar geta orðið á skipulagssvæðinu, ofviðri og flóð. Ekki eru afmörkuð hættusvæði vegna náttúruvár í aðalskipulagi.

4 DEILISKIPULAGSSKILMÁLAR

Nýtt deiliskipulag tekur yfir um 58 ha svæðis sem liggur um 5 km upp með dalnum austan við Þorvaldsdalsá frá Valholti að Grund. Deiliskipulagið tekur til þeirra framkvæmda sem bygging vatnsaflsvirkjunar gerir ráð fyrir s.s. stíflu, aðrennslispípu, stöðvarhús, þjónustuvegi og efnistökusvæði. Gerð er grein fyrir umhverfisáhrifum áætlunarinnar og mótvægisaðgerðum vegna framkvæmdarinnar.

Lóðir eru afmarkaðar og byggingarreitir innan þeirra auk þess sem sýnd er möguleg staðsetning stöðvarhúss og stíflu innan byggingarreita og einnig bílastæði. Sýnd er staðsetning efnistökusvæða, lagnaleiðir og skurðir.

4.1 Lóðir og byggingarheimildir

Lóðarmörk og stærð lóða eru sýnd á skipulagsuppdraetti. Afmarkaðar eru tvær nýjar lóðir á skipulagssvæðinu sem fá heitið Árskógsvirkjun lóð 1 og Árskógsvirkjun lóð 2. Upplýsingar á deiliskipulagsuppdraetti eru til viðmiðunar, nánari upplýsingar um lóðarmörk, málsetningu lóða og lóðarstærðir eru á merkjalýsingu. Ef misræmi er gildir merkjalýsing.

Leitast skal við að staðsetja byggingar, vegi og bílastæði út frá fornminjum á svæðinu til þess að lágmarka rask á svæðinu. Uppbygging skal miða við náttúrulegt yfirbragð og fella skal byggingar sem best að landi. Halda skal svarðlagi til haga og nýta við frágang svæðisins að framkvæmdum loknum.

Árskógsvirkjun lóð 1 – Stærð lóðar er 5 ha. Innan lóðar er hluti lónsins, stíflustæði og inntakslón.

Byggingarreitur B1 - Stífla og inntakslón - Innan byggingarreits er heimilt að byggja allt að 60 m² lokahús auk inntakspróar og yfirfalls. Hámarkshæð stíflu er um 14 m.

Stíflan liggur þvert yfir farveg Þorvaldsdalsár rétt neðan við bæjarstæði Grundar og myndar um 25 ha inntakslón. Stíflan er allt að 14 m há og 450 m löng jarðvegsstífla, með inntaki og botnrás í farvegi Þorvaldsdalsár og yfirfalli við enda stíflunnar. Steyptur hluti stíflunnar er um 30 m að lengd og jarðvegshluti um 420 m. Yfirfallið er um 10 m hátt og jarðvegshluti stíflunnar allt að 4 m hærri. Stærð yfirfalls miðast við að eðlileg vorflóð valdi ekki rekstrartruflunum og að hamfaraflóð valdi ekki verulegum skemmdum á stíflu eða umhverfi.

Árskógsvirkjun lóð 2 – Stærð lóðar er 1 ha. Innan lóðar er stöðvarhús og frárennslisskurður.

Byggingarreitur B2 – Stöðvarhús og frárennslisskurður. Innan byggingarreits er heimilt að byggja allt að 200 m² stöðvarhús á 1-2 hæðum og er hámarkshæð 7,0 m.

4.2 Vegir og bílastæði

Aðkoma að virkjuninni er frá vegi nr. 8129 þar sem beygt er inn á malarslóða við spennistöð Rarik og liggur sá malarslóði upp Þorvaldsdalinn. Fyrirhugað er að styrkja þennan slóða til að hann geti borið þá umferð sem þörf er á vegna uppbyggingar virkjunarinnar. Vegurinn verður færður nær árbakkanum þar sem hann liggur að stíflunni, vegna fornminja á svæðinu. Einnig verður vegurinn færður nær lóninu.

Að lokinni framkvæmd verður umferð um svæðið óveruleg og mun vegurinn nýttast áfram sem útivistarstígur fyrir almenning.

Bílastæði eru sýnd til skýringar innan lóða. Lega vega og bílastæða getur breyst lítillega við nánari hönnun og krefst slíkt ekki breytinga á deiliskipulagi. Burðarþol aðkomuvega þarf að vera a.m.k. 32 tonn til að slökkvibílar og önnur stærri farartæki komist að og frá svæðinu.

Unnið verður samgöngumat fyrir svæðið þar sem kemur fram sú aukning umferðar sem verður á svæðinu. Gerð verður grein fyrir því hvernig komið verður til móts við þá umferðaraukningu sem verður. Leyfi verður sótt til Vegagerðarinnar um tengingu við Stærri-Árskógskirkjuveg vegna breytingar á notkun vegarins.

4.3 Veitur

Fráveita

Staðsetning hreinsivirkis er sýnd á uppdrætti til leiðbeiningar en endanleg staðsetning verður ákvörðuð á hönnunarstigi. Tryggja skal gott aðgengi að hreinsivirki til tæmingar. Gerð og staðsetning skal vera í samræmi við byggingarreglugerð nr. 112/2012 og lög um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998. Um fráveitu gildir reglugerð um fráveitur og skólp nr. 798/1999, með síðari breytingum.

Neysluvatn

Neysluvatn fyrir stöðvarhús er tekið úr þrýstipípu.

Rafmagn

Virkjunin tengist dreifikerfi Rarik um 400 m langan jarðstreng að spennistöð í landi Stærri-Árskógs. Aflstrengur verður lagður með þrýstipípu frá stöðvarhúsi að inntaki.

4.4 Efnistökusvæði

Efnistaka fer fram á 5 stöðum innan skipulagssvæðisins en gert er ráð fyrir að heildarefnispörf framkvæmdarinnar sé um 140.000 m³, umfram það efni sem fæst úr skurðum og skeringum. Efni verður tekið úr þremur nýjum efnistökusvæðum á framkvæmdarsvæðinu merkt 835-N, 836-N og 837-N í aðalskipulagi, auk efnistöku úr eldri námu við stöðvarhús og við gerð lóns hjá stíflunni. Staðsetning efnistökusvæða kemur fram á deiliskipulagsuppdrætti.

Tafla 1. Efnistökusvæði og magn.

EFNISTÖKUSVÆÐI SKV. AÐALSKIPULAGI	RÚMMÁL – ÞÚS. M ³
814-N	15
837-N	15
836-N	10
835-N	10
Í lónsstæði	90
Samtals	140

Gengið verður frá vinnslusvæði jafnóðum og efnistöku er lokið á viðkomandi svæði. Við útgáfu starfsleyfis verði ákvæði um sérstaka viðbragðsáætlun vegna mögulegra mengunarslysa t.d. varðandi tímabundna staðsetningu olíu eða annarra spilliefna, en slík efni verða látin standa á vökvaheldu undirlagi.

Frágangi efnistökusvæðis eftir vinnslu skal þannig háttað að því svæði sem hefur verið raskað skal gert að falla aftur að nærumhverfi sínu og að það líkist sem mest landformum í nærumhverfinu. Landmótun og viðeigandi uppgræðsla skal fara fram að vinnslu lokinni. Halda skal svarðlagi til haga og nýta við frágang svæðisins. Vinna skal samkvæmt landmótunaráætlun og bent er á vefsíðuna www.namur.is varðandi vinnslu og frágang svæðis.

5 ALMENNIR SKILMÁLAR

5.1 Hönnun og uppdrættir

Byggingarreitir eru sýndir á deiliskipulagsuppdrætti og skulu allir meginhlutar húss standa innan byggingarreits. Á aðaluppdráttum skal sýna skipulag lóðar í aðalatriðum og fyrirkomulag mannvirkja á lóðinni. Mæliblöð sýna lóðamörk, stærð lóða, byggingarreiti, innkeyrslu inn á lóðir og kvaðir ef einhverjar eru.

5.2 Frágangur og umgengni

Öllu jarðraski skal haldið í lágmarki við uppbyggingu á svæðinu. Þess skal gætt að spilla ekki eða raska landi að óþörfu. Halda skal landi sem snyrtilegustu svo engin hætta stafi af búnaði eða munum innan þess né sé öðrum til ama.

5.3 Brunavarnir

Lóðir eru innan starfsvæðis slökkviliðs Dalvíkurbyggðar og skulu brunavarnir taka mið af brunavarnaráætlun og lögum um brunavarnir nr. 75/2000. Gott aðgengi skal vera fyrir slökkvibíla að yfirborðsvatni.

5.4 Skilti og lýsing

Merkingar bygginga skulu vera í samræmi við gildandi reglugerðir og skal gera grein fyrir hvar og hvernig þeim er háttað á viðkomandi byggingu eða byggingarreit. Gert er ráð fyrir að sett verði upp leiðbeinandi skilti vegna öryggismála.

Leitast skal við að hafa lýsingu lágstemmda og ljósi beint niður til að lýsing þjóni sem best tilgangi sínum og til að draga úr ljósmengun.

6 UMHVERFISMATSSKÝRSLA

Deiliskipulagið fellur undir lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Meta skal líkleg áhrif af fyrirhuguðum framkvæmdum og starfsemi á aðliggjandi svæði og einstaka þætti áætlunarinnar sjálfrar, eftir því sem við á. Matinu er ætlað að upplýsa um möguleg áhrif af stefnu skipulagsins og finna leiðir til að draga úr mögulegum neikvæðum umhverfisáhrifum. Umhverfisáhrif geta verið jákvæð, neikvæð, óveruleg/engin eða óviss.

Deiliskipulagstillaga er í samræmi við stefnu í breyttu aðalskipulagi. Því er núverandi ástand borið saman við heimildir til uppbyggingar skv. aðalskipulagi. Stefna deiliskipulagsins er metin út frá umhverfisþáttum í töflu 2.

Umhverfismat verður unnið í samræmi við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 en skv. þeim lögum fellur framkvæmdin undir tl. 3.15 í 1. viðauka, þar sem um er að ræða vatnsorkuver með uppsett rafafli 200 kW eða meira.

6.1 Valkostir

Metnir eru tveir valkostir um útfærslu í deiliskipulagi:

Tafla 2. Lýsing á valkostum.

VALKOSTUR	LÝSING Á VALKOSTI
Núllkostur – engin virkjun.	Núllkostur felur í sér að núverandi ástand haldist óbreytt þ.e.a.s. að Árskógsvirkjun verður ekki byggð og engin efnistaka verður á svæðinu.
Valinn kostur	5,0 MW vatnsaflsvirkjun með 118 m fallhæð í Þorvaldsdal sem tengd verður dreifikerfi Rarik en virkjunin mun tengjast spennistöð Rarik við Stærri-Árskóg um 400 m langan jarðstreng. Framkvæmdin felur í sér byggingu stíflu og stöðvarhúss, lagningu slóða og 3.700 m langrar aðrennslispípu. Áætluð efnisþörf er 140.000 m ³ úr fyrirhuguðum efnistökusvæðum á framkvæmdasvæðinu.

6.2 Umhverfisþættir, matsspurningar og viðmið

Við gerð deiliskipulags eru skoðuð áhrif á umhverfisþættina sem eru í töflu hér að aftan. Þetta eru þeir umhverfisþættir sem taldir eru geta orðið fyrir áhrifum af uppbyggingu virkjanasvæðisins. Umhverfisþættir eru metnir í samræmi við stefnu ríkis og sveitarfélags.

Tafla 3. Umhverfisþættir, matsspurningar og viðmið.

UMHVERFISÞÁTTUR	UMHVERFISVIÐMIÐ	MATSSPURNINGAR
Land og landslag: <i>Landslag. Ósnortið/náttúrulegt yfirbragð. Jarðminjar. Jarðvegur – jarðvegsrof. Ásýnd og sjónræn áhrif.</i>	Landsskipulagsstefna 2024-2038 • Áhersla á verndun víðerna, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða, gróðurlenda og menningarminja.	Hefur áætlunin áhrif á landslag og ósnortið/náttúrulegt yfirbragð svæðisins? Hefur áætlunin áhrif á jarðminjar? Hefur áætlunin áhrif á ásýnd svæðis?
Gróður, vatnalíf og dýralíf: <i>Gróðurlendi og vistkerfi. Búsvæði dýra.</i>	Landsskipulagsstefna 2024-2038 • Flokkun landbúnaðarlands, lands- lagsgreining og vistgerðarflokkun	Hefur áætlunin áhrif á gróður, bakkagróður og vistkerfi? Hefur áætlunin áhrif á búsvæði dýra?

UMHVERFISÞÁTTUR	UMHVERFISVIÐMIÐ	MATSSPURNINGAR
<i>Vatnafar</i> <i>Grunnvatn</i>	verði lögð til grundvallar skipulags-ákvörðunum. Vatnaáætlun Íslands 2022-2027 - Hafa verður í huga að vernda þarf allt vatn (yfirborðsvatn og grunnvant) og vistkerfi þess. Aðalskipulag Dalvíkurbyggðar - Stefnt er að því að allar ár, lækir, vötn og tjarnir verði í flokki A, ósnortið vatn. Þessi svæði hafa öll verndargildi vegna fuglalífs og gróðurfars auk þess sem sum þeirra hafa ákveðið útivistargildi.	Hefur áætlunin áhrif á veiði og vatnalíf? Hefur áætlunin áhrif á vatnafar og vatnshlot? Er hætta á mengun grunnvatns?
Samfélag: <i>Atvinnulíf</i> <i>Samfélagsleg áhrif</i> <i>Útivistarmöguleikar</i>	Landsskipulagsstefna 2024-2038 - Við skipulagsgerð í dreifbýli verði leitast við að greina sérstöðu, styrkleika og staðaranda svæðis með tilliti til tækifæra í ferðaþjónustu. Aðalskipulag Dalvíkurbyggðar - Sérstök áhersla skal lögð á að gera útivistarsvæði sveitarfélagsins aðgengileg og eftirsótt.	Hefur áætlunin áhrif á atvinnulíf? Hefur áætlunin áhrif á landbúnaðarland? Hefur áætlunin áhrif á útivistarmöguleika?
Náttúru- og menningarminjar: <i>Friðlýst svæði eða svæði á náttúruminjasrá.</i> <i>Hverfisvernd. Fornminjar.</i>	Fornleifaskráning fyrir Þorvaldsdal Aðalskipulag Dalvíkurbyggðar Lögð skal rík áhersla á náttúruvernd og tekið tillit til söguminja við nýtingu lands og landgæða.	Hefur áætlunin áhrif á fornminjar? Hefur áætlunin áhrif á friðlýstar minjar? Hefur áætlunin áhrif á verndarsvæði?

6.3 Umhverfismat

Gildandi skipulag (núll-kostur):

Áhrif á land og landslag eru metin óveruleg. Engar framkvæmdir fara fram og núverandi landnotkun helst óbreytt. Engin röskun á landslagi eða ásjón svæðisins.

Áhrif á gróður, vatnalíf og dýralíf eru metin óveruleg. Landbúnaðarstarfsemi heldur áfram með svipuðum hætti og áður. Ekki er gert ráð fyrir auknu álagi á vistkerfi, og engin ný mannvirki eða rask sem gæti haft áhrif á lífríki.

Áhrif á samfélag eru metin óveruleg. Engar breytingar verða á aðgengi, atvinnu eða nýtingu svæðisins. Svæðið verður áfram í hefðbundinni notkun og útivistarmöguleikar verða áfram þeir sömu. Óbreytt staða hefur því hvorki jákvæð né neikvæð áhrif á samfélagið.

Áhrif á náttúru- og menningarminjar eru metin jákvæð. Þar sem engin framkvæmd fer fram eru engin áhrif á friðlýstar minjar eða menningarlandslag. Svæðið helst óbreytt.

Deiliskipulagsbreyting:

Áhrif á land og landslag eru metin óveruleg. Ásjón á svæðinu mun breytast með tilkomu bygginga stíflu og lóns. Ekki er talið að byggingar á svæðinu muni hafa áhrif á ásjón eða landslag þar sem byggingar verða lágreistar og því ekki áberandi í landslagi og hugað verður að útliti bygginga s.s efnis- og litavali.

Áhrif á gróður, vatnalíf og dýralíf eru metin óveruleg. Gróður kemur til með að raskast við uppbyggingu mannvirkja, myndun lóns, vega og veitna. Vistgerðir á svæðinu hafa hátt eða mjög hátt verndargildi og eru á lista Bernarsamningsins frá 2014 en með allmikla útbreiðslu á landsvísi. Svæði raskast aðallega við stíflu og lón.

Áhrif á grunnvatn eru metin óveruleg þar sem gert verður ráð fyrir góðum frágangi mannvirkja auk góðs frágangs fráveitumála.

Árskógsvirkjun mun ekki hindra eða hafa áhrif á göngu fiska úr sjó þar sem stöðvarhúsið verður fyrir ofan ófiskgenga fossinn við Ólafsfjarðarveg. Vatnafar mun hins vegar breytast, einkum milli stíflu og stöðvarhúss þar sem rennsli skerðist verulega, og allnokkuð lón mun myndast ofan stíflu þar sem áður var rennandi vatn. Dægurmiðlun mun jafnframt hafa áhrif niður allan farveginn.

Áhrif á samfélag eru metin jákvæð. Uppbygging á svæðinu eykur líkur á fjölgun starfa í sveitarfélaginu og með styrkingu vegar að stíflu eykst aðgengi almenninga að svæðinu sem nýtist til útivistar.

Áhrif á náttúru- og menningarminjar eru metin óveruleg. Áhrif á náttúru og menningarminjar eru metnar óverulegar. Innan skipulagssvæðis er að finna fornminjar og er svæðið undir hverfisvernd. Tekið hefur verið tillit til þeirra minja sem eru innan skipulagssvæðisins og hefur hönnun stíflumannvirkja og pípa verið færð vegna fornminja á svæðinu og hafa auk þess verið færð út fyrir 100 m helgunarsvæði Hávarðarstaða í samráði við Minjastofnun Íslands.

Farið verður eftir ákvæðum hverfisverndar þar sem kveðið er á um að vernda sérkenni landslags eða gróðurs vegna sögulegs, náttúrulegs eða menningarlegs gildis, án þess að um friðun sé að ræða

samkvæmt öðrum lögum. Óhjákvæmilegt er að komast hjá því að eitthvað rask verði á svæðinu með þeirri uppbyggingu sem er áformuð.

6.4 Niðurstaða

Á framkvæmdatíma verður rask áberandi á framkvæmdasvæðinu. Áhersla er lögð á að svæðið verði látið gróa aftur upp með staðargróðri og lagað að aðliggjandi landi eins og kostur gefst. Hugað verður að hönnun bygginga á svæðinu svo að þær falli sem best að landi s.s. með efnis- og litavali. Friðlýstar fornminjar eru í Þorvaldsdal og samráð hefur þegar verið haft við Minjastofnun Íslands. Stíflumannvirki, pípa og vegur hafa verið færð vegna fornminja á svæðinu og hafa auk þess verið færð út fyrir 100 m helgunarsvæði Hávarðarstaða. Það rask sem verður við framkvæmdina verður komið í samt horf við lok framkvæmda eins og unnt er. Því er ekki talið að framkvæmdin muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér þegar litið er til viðmiða í 2. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

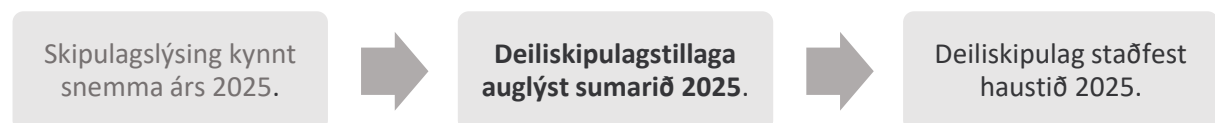
7 SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ

Deiliskipulagið verður kynnt og auglýst. Sérstaklega verður óskað eftir umsögnum frá eftirtöldum aðilum:

- Fiskistofa
- Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra
- Minjastofnun Íslands
- Náttúrufræðistofnun Íslands
- Náttúruverndarstofnun
- Umhverfis- og orkustofnun
- Rarik
- Landeigendur
- Vegagerðin
- Míla

7.1 Skipulagsferlið

Deiliskipulagstillaga verður kynnt og auglýst skv. 40. og 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Eftirfarandi eru drög að skipulagsferlinu ásamt tímasetningum, birt með fyrirvara um breytingar:

VIÐAUKI 1

Stærri-Árskógur 3247-1 – Elstivegur

Leið eða gata, göturnar liggja frá suðvestri til norðausturs, frá Þorvaldsdalsá og í áttað Stærri-Árskógi.

Stærri-Árskógur 3247-2 – Ystulágargarður

Fjögur garðlög, tvö hvoru megin vegar. Garðlögin eru algróin, sér í lagi lyngi, og víða hlaupin í þúfur. Garðlögin eru nokkuð greinileg þótt þau séu fornleg.

Stærri-Árskógur 3247-3 – Varða

Um er að ræða nokkra stóra steina í hrúgu á hæsta punkti melhólsins sem líklega eru leifar vörðu.

Stærri-Árskógur 3247-4 – Varða

Steinar eru mosagrónir og að miklu leyti kringlóttir, sér í lagi í miðju vörðunnar. Varðan er alveg hrunin.

Stærri-Árskógur 3247-5 – Varða

Vörðubrotið samanstendur af nokkrum stórum steinum í grunnfleti og einum stein þar ofan á. Grunnflötur er vel gróinn mosa og er grjót allt fléttuvaxið.

Stærri-Árskógur 3247-6 – Varða

Varðan samanstendur af nokkrum stórum steinum í grunnfleti og er hún alveg hrunin.

Stærri-Árskógur 3247-7 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Slitrótt garðlag sem hefst um 40 m austur af Þorvaldsdalsá. Garðlagið er algróið en gróður er ólíkur eftir því hvar garðlagið er í landslaginu. Það er þannig meiri mólendisgróður á garðlaginu þar sem það er næst ánni og mólendi er í kring en nær eingöngu gras á því þar sem það liggur um votlendi milli melhólanna. Garðlagið eru nokkuð greinilegt þótt það sé fornlegt og sokkið.

Stærri-Árskógur 3247-8 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Garðlag sem liggur frá norðvestri um 50 m austur af Þorvaldsdalsá. Garðurinn er mjög þýfður og ógreinilegur nyrst en verður greinilegri til suðurs. Hann er mjög vel gróinn grasi, mosa og lyngi.

Stærri-Árskógur 3247-9 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóft sem er mikið hlaupin í þúfur, grasi- og lyngi vaxin og samlöguð umhverfinu.

Stærri-Árskógur 3247-10 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóftin sem er mjög sokkin og samlöguð umhverfi sínu. Á tóftinni er ekkert op að sjá og á henni vex gras, mosi og lyng. Einnig er á henni töluvert af víði. Á tóftinni er op til vesturs.

Stærri-Árskógur 3247-11 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Lítil tóft sem liggur norðaustur/suðvestur. Op er til austurs við norðausturhorn tóftarinnar. Tóftin er mjög gróin lyngi og frekar sokkin.

Stærri-Árskógur 3247-12 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Í skráningarskýrslunni frá 2004 voru skráðar minjar gerðis, mögulega kálgarðs, sunnan í hólum um 40-50 m sunnan við túngarð [3247-7]. Viðkomandi minjar fundust ekki við skráninguna 2024.

Stærri-Árskógur 3247-13 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Í skráningarskýrslunni frá 2004 var skráð einhvers konar upphækkun vestan í hól um 40 m suðvestan við túngarð [3247-7]. Viðkomandi minjar fundust ekki við skráninguna 2024.

Stærri-Árskógur 3247-14 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóft sem liggur norðaustur/suðvestur, er vel greinanleg, stórgerð og gróf með djúp hól og þykka vegg og vel gróin grasi og lyngi. Á henni er op til norðausturs en það er eina greinilega opið á tóftinni.

Stærri-Árskógur 3247-15 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tvískipt tóft sem er opin til suðurs. Tóftin er mjög sigin og gróin og samlöguð umhverfi sínu. Ekki eru merki um grjót í veggjum.

Stærri-Árskógur 3247-16 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóftin er lítil og einföld og snýr norður/suður. Op er á tóftinni til norðausturs við suðausturhorn. Tóftin er mjög sigin og sokkin og samlöguð umhverfi sínu.

Stærri-Árskógur 3247-17 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóft sem Fornleifavernd ríkisins skráði sem áfasta túngarðinum fannst ekki á vettvangi. Nokkru sunnar var þó skráð áþekkt tóft [3247-18] sem ekki var skráð af Fornleifaverndinni. Af staðsetningum uppmælinga að dæma getur ekki verið um sömu tóft að ræða.

Stærri-Árskógur 3247-18 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóft í þýfðum móa og gegnir túngarðurinn hlutverki vesturveggjar hennar. Tóftin er líklega aðhald og er utanmál um 8x5 m, sé vesturhlið túngarðsins tekin sem ytri veggjarlína. Op er til suðausturs. Aðhaldið er mjög gróið grasi, mosa og lyngi og samlagað umhverfi sínu en þó vel greinilegt.

Stærri-Árskógur 3247-19 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóft sem stendur á því sem mætti kalla meginminjapýrpinguna á Þórhallsstöðum. Valllendi er í kringum tóftina en tóftin sjálf er yfirgróin af elftingu. Mjög erfitt er að greina vegg tóftarinnar þar sem elfting liggur eins og frumskógur yfir henni. Nyrsta rými tóftarinnar er þó greinilegt og víðast er hægt að áætla útmörk tóftarinnar nokkuð örugglega.

Stærri-Árskógur 3247-20 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Bæjartóftin á Þórhallsstöðum, stendur á dálitlum hól ofan á náttúrulegum hól. Gera má ráð fyrir að einhver mannvistaruppsöfnun sé undir bæjartóftinni, þ.e. að hóllinn rétt umhverfis hana sé bæjarhóll. Allt svæðið er mjög gróið og erfitt að ákvarða útlínur.

Stærri-Árskógur 3247-21 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóft sem er á kafi í gróðri og mjög erfitt að greina minjar. Svæðið hallar eilítið niður mót norðvestri. Tóftin er einföld og nær ferhyrnd. Ekki sjást nein merki um op enda allt mjög óglögggt vegna gróðurs.

Stærri-Árskógur 3247-22 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Ekki voru áberandi meiri merki um minjar á þessu svæði en öðrum á hólnum, en mjög mikill gróður var á svæðinu og erfitt að greina þúfur og gróður frá mögulegum minjum. Hugsanlegt er að minjar sé að finna meira og minna á öllum hólnum.

Stærri-Árskógur 3247-23 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóft skammt norðan við bæjartóft [3247-19]. Tóftin fannst ekki við skráningu, en gríðarlega mikill gróður var á svæðinu og mögulegt að hún leynist undir honum.

Stærri-Árskógur 3247-24 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Tóftin er mjög gróin og vegna gróðurs er aldur tóftarinnar nokkuð afstæður. Miðað við veggjahæð inni í tóftinni þar sem hún er hæst um 1,2 m mætti ætla að hún sé ekki sérlega gömul.

Stærri-Árskógur 3247-25 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Djúpur brunnur og líklega rennur í hann vatn úr mýrlendinu í kring. Það er dæld niður að brunninum í grasinu og hann er ábyggilega um 2 m djúpur.

Stærri-Árskógur 3247-26 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Garðlag sem er nokkuð ógreinilegt en gæti verið náttúrulegt fyrirbæri, með opi til suðurs. Utan við austurlangvegginn er eins og stungið hafi verið niður með veggnum. Stórar þúfur eru innan garðs og garðlagið er algróið grasi, mosa og lyngi.

Stærri-Árskógur 3247-27 – Þórhallsstaðir/Þórhallakot

Um er að ræða útihúsasamstæðu þar sem greina má m.a. fjárhús og hlöður. Líklega eru tvær kynslóðir fjárhúss og hlöðu sem mynda suðurrýmin annars vegar og miðrýmin hins vegar, en nyrsta rýmið er óskipt og gæti verið annars konar skepnuhús eða geymsla. Op er á nyrsta rýminu við norðausturhorn til austurs og einnig er op á syðsta rýminu til austurs.

Stærri-Árskógur 3247-28 – Heystæði

Einföld tóft sem snýr norðnorðaustur/suðsuðvestur. Utanmál tóftarinnar er um 7x4 m og er op á henni til norðurs.

Stærri-Árskógur 3247-28 – Gata

Leiðin er greinileg á tveimur köflum innan skráningarsvæðisins, annars vegar á um 350 m kafla skammt norðaustan Hávarðarstaða nyrðri og hins vegar á um 100 m löngum kafla nyrst á bæjarstæði Hávarðarstaða syðri. Víðar má sjá hugsanlegar götur, en einungis voru skráðar þessar greinilegustu sem hluti af leiðinni.

Stærri-Árskógur 3247-30 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Garðlagið er að jafnaði frekar greinilegt en þó hlaupið í þúfur og gróið grasi, mosa og lyngi en meirihluti garðlagsins er lyngi gróinn. Nyrsti partur garðlagsins er meira sokkinn en syðri hlutinn og erfiðara að greina þann part þar sem hann er ansi samlagaður umhverfi sínu.

Stærri-Árskógur 3247-31 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Tóftin sem er sokkin og gróin grasi, mosa og ljóslappa, en nokkuð greinileg. Hún er einföld og u-laga, snýr suðsuðaustur/norðnorðvestur.

Stærri-Árskógur 3247-32 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Sokkið garðlag sem myndar horn (L-laga), sem er orðið samlagað umhverfi sínu og þúfuhlaupið. Vel er mögulegt að um náttúrumyndun sé að ræða.

Stærri-Árskógur 3247-33 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Þessi þúst var ekki greinanleg á vettvangi 2024. Hugsanlega er hér um sömu ójöfnu í landslaginu að

ræða og [3247-32], en þar sem túlkun er mjög ólík, þúst annars vegar og garðlag hins vegar, verður það látið liggja á milli hluta og þetta skráð undir tveimur númerum.

Stærri-Árskógur 3247-34 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Tóftin er þriggja/fjögurra hólfa, liggur vestsuðvestur/austnorðaustur, stórgerð og mjög gróin. Utanmál er um 11x11,5 m. Þrjú hólfr eru samtengd „innandyr“ og eitt hólfr er utanálíggjandi á tóftinni norðanverðri, með op til vesturs.

Stærri-Árskógur 3247-35 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Tóftin snýr suðsuðaustur/norðnorðvestur og er op á henni til suðurs. Hún virðist tvískipt og er opið á milli hólfa, minna hólfr fyrir innan. Syðra hólfið (það ytra) er mjög greinilegt en það nyrðra er eins og þúst með smá dæld.

Stærri-Árskógur 3247-36 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Einföld tóft, op er frekar óljóst en hefur líklega verið á suðvesturhorni. Tóftin snýr suðaustur/norðvestur.

Stærri-Árskógur 3247-37 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Einföld tóft, eiginlega eins og upphækkun með dæld í miðjunni, og gæti hugsanlega verið náttúruleg.

Stærri-Árskógur 3247-38 – Hávarðarstaðir (nyrðri)

Einföld tóft, um 6x4,5 m að utanmáli og snýr norður-suður. Op er við norðvesturhorn til vesturs. Tóftin er vel gróin grasi, mosa og ljónslappa.

Stærri-Árskógur 3247-39 – Hávarðarstaðir (syðri)

Garðlag sem er vel greinanlegt næst ánni, stórt og breitt og vel gróið lyngi, víði og eini. Á einum stað í garðlaginu á þessum kafla er stór steinn. Stöku fjárgata liggur yfir garðlagið og lækurinn slítur það í sundur á 2-3 stöðum.

Stærri-Árskógur 3247-40 – Hávarðarstaðir (syðri)

Garðlag og er annar búturinn er tæplega 12 m langur og liggur norðvestur-suðaustur frá garðlaginu og er sá hluti greinilegri, hinn er um 9,5 m langur og liggur suðvestur/norðaustur frá garðlaginu.

Stærri-Árskógur 3247-41 – Hávarðarstaðir (syðri)

Mjög ógreinileg þúst og gæti hæglega verið náttúrumyndun. Innra byrði var ekki nægjanlega greinilegt til að hægt væri að mæla það upp.

Stærri-Árskógur 3247-42 – Hávarðarstaðir (syðri)

Einföld tóft og ekkert op greinanlegt á henni. Hugsanlega er þetta garður frekar en tóft en veggir eru mjög signir og grónir.

Stærri-Árskógur 3247-43 – Hávarðarstaðir (syðri)

Garðlagið sem er um 20-40 cm hátt og gæti afmarkað til austurs rými á milli áður nefndra tófta. Gæti þá hafa verið op til vesturs.

Stærri-Árskógur 3247-44 – Hávarðarstaðir (syðri)

Einföld tóftin sem snýr norður/suður og er sign og gróin. Op er líklega til vesturs við norðurgafli.

Stærri-Árskógur 3247-45 – Hávarðarstaðir (syðri)

Veggir eru almennt vel grónir, grasi og mosa eins og tóftin öll, einungis um 20-50cm háir og 1,2 m breiðir. Nyrsta hólfið er ógreinilegast og ekki hægt að merkja op á því. Úr miðhólfinu virðist vera op til vesturs og úr syðsta hólfinu til suðausturs.

Stærri-Árskógur 3247-46 – Hávarðarstaðir (syðri)

Bæjarhóll sem ekki er hár en greinanlegur. Á hólnum eru meint híbýlatóft [3247-45] og tvær dældir [3247-47 og 48] sem gætu verið merki um minjar í hólnum. Hóllinn, og minjarnar á honum, eru nokkuð grænni en gróðurinn umhverfis.

Stærri-Árskógur 3247-47 – Hávarðarstaðir (syðri)

Austan í meintum bæjarhól Hávarðarstaða [3247-46] er dæld innan við 1 m austur af híbýlatóft [3247-45]. Dældar og er hlutverk hennar óljóst en hún gæti verið merki um minjar í bæjarhólnum. Dældin er græn og gróin grasi og mosa.

Stærri-Árskógur 3247-48 – Hávarðarstaðir (syðri)

Sunnan í meintum bæjarhól Hávarðarstaða [3247-46] er dæld um 2 m suður af híbýlatóft [3247-45]. Hlutverk dældarinnar er óljóst en hún gæti verið merki um minjar í bæjarhólnum. Dældin er græn og gróin grasi og mosa.

Stærri-Árskógur 3247-49 – Hávarðarstaðir (syðri)

Tóft sem er mjög sigin og gróin grasi, mosa og ljónslappa.

Stærri-Árskógur 3247-50 – Hávarðarstaðir (syðri)

Einföld tóft sem snýr austur/vestur og er opin til vesturs. Tóftin er mjög sigin og gróin, sér í lagi lyngi.

Stærri-Árskógur 3247-51 – Hávarðarstaðir (syðri)

Tóft á háum hól sem nær yfir nær allan háhólinn og snýr norður/suður. Ekkert op er greinanlegt og ytri lína veggja er oft ógreinileg enda er tóftin mjög gróin og sigin.

Stærri-Árskógur 3247-52 – Hávarðarstaðir (syðri)

Garðlagið er einfalt, mögulega einhvers konar aðhald eða garður um matjurtagarð, um 5x6 m að utanmáli. Ekkert greinilegt op er á því og grjót sést ekki í veggjum nema einn stór steinn er í suðausturhorni.

Stærri-Árskógur 3247-53 – Hávarðarstaðir (syðri)

Tvöföld tóft sem snýr norðnorðaustur/suðsuðvestur. Ekkert ytra op er greinanlegt en opið er á milli rýmanna tveggja. Syðra rýmið er talsvert minna og hugsanlega gæti verið um fjárhús og hlöðu að ræða, syðra rýmið væri þá hlaðan. Ekkert grjót sést í veggjum. Tóftin er vaxin grasi, mosa og ljónslappa.

Stærri-Árskógur 3247-54 – Hávarðarstaðir (syðri)

Tóft sem er mjög græn og gróin og sú mest áberandi á svæðinu. Tóftin er fjórskipt og virðast rýmin ekki öll vera af sömu kynslóð. Yngst eru fjárhús (fyrir miðju) og hlaða (nyrst), eldri en það eru tvö rými syðst, nokkuð ógreinileg. Hlaðan hefur orðið fyrir raski af völdum Þorvaldsdalsvegarins. Fjárhúsið er nokkuð greinilegt og þar er grjót í veggjum, sem og í garðanum.

Stærri-Árskógur 3247-55 – Hávarðarstaðir (syðri)

Einföld tóft sem snýr norðvestursuðaustur, op er til norðvesturs. Huganlega hefur verið tekið torf í tóftina norður af henni, þar er dálítil slétt dokk.

Stærri-Árskógur 3247-56 – Hávarðarstaðir (syðri)

Einföld tóft sem er ílöng og snýr norðnorðvestur/suðsuðaustur. Utanmál er um 4,5x9 m. Op er til suðurs við suðausturhorn. Tóftin er sigin, samfallin og algróin grasi, mosa og ljónslappa. Ekki sést í grjóti í veggjum.

Stærri-Árskógur 3247-57 – Hávarðarstaðir (syðri)

Tóftin sem er þrískipt, sigin og sokkin, um 8x8,5 m að utanmáli. Líklega er um seltóft að ræða þar sem kvíar eru fast norðan hennar. Tóftin er algróin og einungis sést í einn stein í veggjum hennar, sem líklega eru að mestu úr torfi.

Stærri-Árskógur 3247-58 – Hávarðarstaðir (syðri)

Mógrafir sem eru vel uppgrónar en kantar enn víða beinir og greinilegir. Grafirnar eru blautar vestast en víðast hvar þurrari.

Stærri-Árskógur 3247-59 – Hávarðarstaðir (syðri)

Tóft sem er með norðurendann upp í smá halla, en suðurendinn er á sléttu. Tóftin er einföld og lítil, með op til suðurs, inn dalinn.

Stærri-Árskógur 3247-60 – Hávarðarstaðir (syðri)

Ekki sáust greinileg merki um minjar á staðnum en vegna fyrri skráningar er svæðið hér skráð sem heimild um hugsanlegar minjar.

Stærri-Árskógur 3247-61 – Hávarðarstaðir (syðri)

Garðlag sem að sunnanverðu er mjög sokkið og gróið grasi og mosa.

Stærri-Árskógur 3247-62 – Þúst

Þúst sem er um 6,5x4 m að utanmáli en ekki er hægt að greina neina rýmaskipan að innan, eða breidd veggja. Ytri mörk veggjanna eru þó frekar skýr. Hugsanlega gæti þústin verið náttúruleg en hún sker sig ansi mikið úr umhverfinu.

Stærri-Árskógur 3247-63 – Hleðsla

Breið hleðsla, um 2,5 m á breidd, en einungis um 30 cm á hæð, liggur í norðvestur-suðaustur yfir mýrlent svæði á ská frá Þorvaldsdalsvegi og norður að lækjarfarvegi.

Stærri-Árskógur 3247-64 – Tóft

Tóftin er lítil og einföld, snýr austurvestur og opin til vesturs. Utanmál tóftarinnar er um 4x3,5 m. Tóftin er annað hvort aðeins niðurgráfin eða hefur sigið vegna vatns í jarðvegi, en aðeins er stigið niður þegar farið er inn í hana.

Stærri-Árskógur 3247-65 – Garðalag

Garðlag sem er óljóst og sigið með skil í miðjunni sem bendir til hás aldurs. Garðurinn liggur norður/suður og er einungis um 10-30 cm hár og um 1 m breiður, gróinn grasi og mosa.

Grund 3247-66 – Tóft

Tóft sem er einföld og virðist standa á hól sem gæti innihaldið einhverja mannvistaruppsöfnun, a.m.k. virðist geta verið eitthvað eldra sem kíkir undan veggjum og teygir sig út fyrir tóftina, sér í lagi til suðurs.

Grund 3247-67 – Tóft

Tóft sem er mjög lítil, einungis um 3,5x2,5 m að utanmáli og myndar hólraninn norðurhlið hennar. Tóftin snýr norðvestur-suðaustur og er op á henni til suðurs við suðausturhorn.

Grund 3247-68 – Tóft

Tóftin er einföld og ekkert sýnilegt op er á henni. Tóftin er algróin grasi, mosa og lyngi en það finnst móta fyrir grjóti í henni miðri, líklega er þar um veggjahrun að ræða. Ekkert grjót er í umhverfinu. Tóftin er nokkuð uppbyggð og útlínur eru allar greinilegar.

Grund 3247-69 – Mógröf

Beinir bakkar í mýrlendinu benda til mógrafa þótt sérstakt sé að lækur rennur í gegnum svæðið sunnanvert. Mjög gróið er ofan í niðurgreftinum og í raun ekki mjög mógrafalegt.

Grund 3247-70 – Mógröf

Mógröf sem er einungis um 3,5x2,5 m að umfangi. Hún er mun blautari en stærri gröfin en mun grynri, um 40 cm djúp, og vex í henni mýrargróður.

Grund 3247-71 – Katrínarvað

Katrínarvað er þar sem Þorvaldsdalsá rennur í dálitlum hlykk norðan Grundarness. Áin skiptir sér þarna í tvennt og er lítil eyja á milli farveganna. Vaðið var líklega þar sem áin skiptir sér að sunnanverðu, en nákvæm staðsetning er ekki augljós þar sem greinilegar götur virðast ekki liggja að því.

Grund 3247-72 – Garðalag

Megingarðlag er um 1,5 m breitt og 23 m langt og liggur vestunorðvestur/austsuðaustur. Garðlagið er mjög greinilegt, um 1 m hátt, og norðan við það, nær ánni, er dokk sem er um 1-1,5 m breið og niðurgrafin. Á norðanverðu Grundarnesi, um 18 m suður af ánni þar sem hún hlykkjast og rennur frá austri til vesturs, er stórgert garðlag á sléttu, nokkuð röku graslendi. Vestan við það eru tveir minni garðbútar.

Grund 3247-73 – Ingiríðarvað

Ingiríðarvað er á þeim kafla Þorvaldsdalsárinnar þar sem hún rennur næst Þorvaldsdalsvegi austan megin, vestan við áveitusvæðið á Grundarnesi. Nákvæm staðsetning er ekki þekkt.

Grund 3247-74 – Áveita

Austur og niður af bæjarstæði Grundar má þar finna víðáttumikla áveitugarða sem ná yfir um 200x240 m stórt svæði. Hugsanlegt er að svæðið sem áveitan hafði áhrif á sé nokkuð víðfeðmara.

Grund 3247-75 – Garðalag

Garðalag sem virðist vera neðan við tún Grundar eins og það er teiknað á túnakorti frá 1917 og var ekki skráður sem hluti af túngarði Grundar við skráninguna 2003, því verður hann ekki túlkaður sem túngarður hér. Hugsanlegt er að hann tengist áveitunum á Grundarnesi.

Grund 3247-76 – Húsvað

Vað á Þorvaldsdalsá. Vaðið er ekki árennilegt, en áin var mjög vatnsmikil þegar skráningin fór fram. Nokkuð ljóst þykir hvar vaðið var á ánni.

Grund 3247-77 – Tóft

Tóft sem er sigin og sokkin, veggir eru um 20-50 cm háir, hæstir að sunnanverðu en lægstir að norðanverðu, og um 1 m breiðir. Tóftin er gróin grasi, utanmál hennar er um 15x10 m og ekkert op er sjáanlegt á henni.

Grund 3247-78 – Garðlag

Garðlag sem er gróið grasi að mestu en stór í mýrinni. Vik eru í garðlagið á tveimur stöðum neðarlega.

Grund 3247-79 – Garðlag

Garðlag sem liggur í hlykkjum norðnorðvestur/suðsuðaustur og er nokkuð sigið. Veggjahæð er um 30-50 cm og breidd er mest um 1,8 m efst til norðnorðvesturs, en að jafnaði mjórri. Garðlagið er gróið grasi, mosa og ljónslappa. Hlutverk er óljóst.

Grund 3247-80 – Tóft

Tóftin er nokkuð stór og einföld. Utanmál er um 8x6,5 m og op virðist geta verið til vesturs við norðvesturhorn. Þúfur eru inni í tóftinni og er hún vel gróin grasi, mosa og lyngi.

Stærri-Árskógur 3247-81 – Kirkja

Vísbendingar eru í heimildum um kirkju á Þórhallsstöðum en ekkert er vitað um huganlega staðsetningu hennar og engar minjar þóttu líklegar kirkjuminjar, því eru þessar minjar án staðsetningar.